

УДК 35.08

DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-2\(4\)-135-148](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-2(4)-135-148)

Дурман Микола Олександрович, кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, 73008, м. Херсон, Бериславське Шосе, 24, 3-ій корпус, e-mail: mykola.durman@gmail.com, тел.: +380503150373, <https://orcid.org/0000-0002-3775-205X>

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ДЕРЖАВНИЙ» ТА «ПУБЛІЧНИЙ» У СФЕРІ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ

Анотація. В статті розглядаються проблеми актуалізації понятійно-термінологічного апарату у сфері державної регуляторної політики. Вказується, що діюча законодавчо-нормативна база надає широкі права у формуванні та реалізації державної регуляторної політики як органам державної влади та органам місцевого самоврядування різних рівнів (органам публічного управління), так і суб'єктам підприємницької діяльності, їх об'єднанням, науковим установам. Для виконання цими органами своїх повноважень необхідно мати відповідні механізми, інструменти, методи та заходи, а також процедури їх використання.

Для формування ефективної регуляторної політики слід також мати відповідний термінологічний апарат, який би дозволяв чітко визначати задіяних у ці процеси акторів. Проведено аналіз понять «механізми державного управління» та «механізми державного регулювання», у ході якого визначено, що регулювання є функцією управління. Особливої уваги приділено вивченню співвідношення понять «державний» та «публічний» у сфері регуляторної політики.

Зазначається, що за сучасних умов політику формують не тільки державні органи та їх інституції, але й громадянське суспільство або бізнес-структури чи їх об'єднання. Тому із залученням до процесу формування державних політик суспільних інституцій ці політики перетворюються на публічні. При цьому держава встановлює загальні правила формування політик. Сформульовано авторські визначення нових термінів, що відносяться до сфери регуляторної політики: публічна регуляторна політика, суб'єкт публічної регуляторної політики, об'єкт публічної регуляторної політики.

Долучення горизонтальних зв'язків у структурі публічної регуляторної політики (горизонтальна складова процесу її формування та реалізації) означає

залучення не лише акторів з певної сфери регулювання або рівня управління, але й інституцій з-поза прямої вертикалі управління.

Таким чином, до публічної регуляторної політики можуть відноситися не тільки рішення, якими регулюються господарські відносини, але й рішення, що напряду чи опосередковано впливають на соціально-економічні відносини. Таке тлумачення дозволяє публічній регуляторній політиці бути повноцінною складовою державної політики в цілому і забезпечувати стабільне зростання соціальних та економічних стандартів, зменшення соціальної напруженості у суспільстві, забезпечення справедливого розподілу суспільних благ тощо.

Ключові слова: механізми державного управління, механізми державного регулювання, державна регуляторна політика, публічна регуляторна політика, суб'єкти публічної регуляторної політики, об'єкти публічної регуляторної політики.

Durman Mykola Oleksandrovych, Candidate of Technical Sciences, Docent, Honored Worker of Education of Ukraine, Associate Professor of the Department of Public Administration and Local Self-Government of Kherson National Technical University, 73008, Kherson, Beryslavske Shose, 24, 3rd building, e-mail: mykola.durman@gmail.com, tel.: +380503150373, <https://orcid.org/0000-0002-3775-205X>

RELATIONSHIPS OF THE CONCEPT OF "STATE" AND "PUBLIC" IN THE FIELD OF REGULATORY POLICY: ACTUALIZATION THE TERMINOLOGY

Abstract. The article deals with the problems of actualization of the conceptual and terminological apparatus in the sphere of state regulatory policy. It is stated that the legislative and regulatory framework gives broad rights in the formation and implementation of state regulatory policy to both state authorities and local self-government bodies at different levels (public administration bodies), as well as to business entities, their associations, and scientific institutions.

To form an effective regulatory policy should also have an appropriate terminology, which would allow to clearly identify the processes and involved in these actors. The analysis of the concepts of "mechanisms of public administration" and "mechanisms of state regulation" was carried out, in which it was determined that regulation is a function of government. Particular attention is paid to the study of the relation between the concepts of "state" and "public" in the field of regulatory policy.

It is noted that under current conditions, policy is formed not only by government bodies and their institutions, but also by civil society or business structures or their associations. Therefore, with the involvement of public institutions in the process of forming public policies, these policies are transformed into public ones. In doing so, the state establishes general rules for policy making. The author's

definitions of new terms pertaining to the sphere of regulatory policy are formulated: public regulatory policy, subject of public regulatory policy, object of public regulatory policy.

The involvement of horizontal links in the structure of public regulatory policy (the horizontal component of the process of its formation and implementation) means involving not only actors in a particular sphere of regulation or level of government, but also institutions from outside the direct vertical of governance.

Thus, the public regulatory policies may include not only the decisions governing economic relations, but also solutions that directly or indirectly affect the social and economic relations. This interpretation allows public regulatory policy to be a full-fledged component of state policy as a whole and to ensure a steady increase in social and economic standards, reduce social tensions in society, ensure a fair distribution of public goods, etc.

Keywords: mechanisms of public administration, mechanisms of state regulation, state regulatory policy, public regulatory policy, subjects of public regulatory policy, objects of public regulatory policy.

Постановка проблеми. Поряд із процесами формування інституційного забезпечення, тобто створення системи установ та організацій, призначенням яких є діяльність з формування та реалізації на практиці державної регуляторної політики, відбуваються процеси становлення її нормативно-правової бази. З моменту ухвалення базового профільного Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [1] (далі – Закон), який визначає правові та організаційні засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, в Україні діє відповідна термінологічна база, проте пройшло досить багато часу, змінилися умови функціонування соціально-економічної системи України і деякі терміни потребують уточнення або нової редакції.

В своїх дослідженнях автор вже звертався до проблеми актуалізації понятійно-термінологічного апарату у сфері державної регуляторної політики [2], а також до питань становлення механізмів державного управління в сфері державної регуляторної політики [3]. Проте поза зоною уваги залишалася оцінка співвідношення понять «державний» та «публічний» у сфері регуляторної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діюча законодавчо-нормативна база надає широкі права у формуванні та реалізації державної регуляторної політики як органам державної влади та органам місцевого самоврядування різних рівнів (органам публічного управління), так і суб'єктам підприємницької діяльності, їх об'єднанням, науковим установам. Певні повноваження мають консультативно-дорадчі органи, що створюються при

органах публічного управління для захисту інтересів громадян та суб'єктів господарювання.

Для виконання цими органами своїх повноважень необхідно мати відповідні механізми, інструменти, методи та заходи, а також процедури їх використання. Це стосується і такої сфери державного управління як регуляторна політика. Власне, принципи формування регуляторної політики на різних рівнях управління і прийняття відповідних управлінських рішень викликає значний інтерес науковців та практиків. Питаннями формування політик управління різними галузями, прийняття управлінських рішень, в тому числі й у сфері регуляторної політики, займалася ціла низка авторів. Так, наприклад, В. Бакуменко розглядає теоретико-методологічні засади формування державно-управлінських рішень, В. Тертичка – загальні питання формування державної політики, І. Колупаєва вивчає сутність та механізми регуляторної політики держави, М.А. Погрібняк – основні засади регуляторного втручання в економіку, В. Ляшенко – удосконалення бізнес-середовища засобами регуляторної політики тощо.

Мета статті. Метою статті є аналіз співвідношення понять «державний» і «публічний» у сфері регуляторної політики та актуалізація відповідного понятійно-термінологічного апарату.

Виклад основного матеріалу. Держава для реалізації економічної політики та втілення в життя задекларованих реформ може застосовувати різноманітні засоби і механізми регуляторної діяльності.

З метою коректного визначення та уточнення поняття «механізм регуляторної політики», проаналізуємо сутність не тільки цього поняття, але й дефініцій «механізм державного регулювання» та «механізм державного управління».

Слід зазначити, що більшість учених не встановлюють чіткі межі між категоріями «управління» та «регулювання», через що не повністю розкривається сутність конкретного підходу до визначення.

У науковій літературі терміни «механізм управління» та «механізм регулювання» є досить широко вживаними, однак їх зміст і структуру науковці і практики трактують по-різному.

Науковець В. П. Приходько надає такі значення цих термінів [4]:

Механізм державного управління – це система, що призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має певну структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням.

Механізм державного регулювання – це сукупність функцій, етапів і послідовних процедур регуляторного впливу на організаційну систему, що супроводжується досягненням певного результату цього впливу, який може

бути зіставлений з індикаторами-показниками для визначення рівня досягнення управлінських (програмних) цілей функціонування системи.

Досить глибоко досліджував зміст і структуру механізму державного управління О. Бойко-Бойчук. Науковцю вдалося визначити всю сукупність ознак механізму як системи, серед яких виокремлено стимули, засоби, важелі, а також формування нових інститутів, організаційних структур тощо [5]. Це дозволило авторові шляхом їх узагальнення структурувати змістовну і формотворні складові загальної моделі механізму, які можна використовувати під час обґрунтування механізму державного регулювання економіки.

О. Бойко-Бойчук погоджується з думкою О. Радченка в тому, що механізмів державного управління може бути стільки, скільки є функцій у держави, водночас кожна функція державного управління потребує існування відповідного механізму її реалізації [6].

Погоджуючись з науковцями щодо функціонування механізму державного управління як системи у дії, ми не погоджуємося з О. Бойко-Бойчуком та О. Радченком щодо необхідності створення для кожної функції державного управління відповідного (окремого) їй механізму державного управління. Краще говорити про те, що кожній функції державного управління повинен відповідати свій набір механізмів державного управління з врахуванням особливостей управління відповідною сферою чи галуззю.

Таким чином, можна обґрунтовано стверджувати про потребу утворення ефективного набору механізмів для здійснення такої функції державного управління як державне регулювання. При цьому правомірне застосування напрацьованих у сфері державного управління теоретико-методологічних підходів для створення такого набору.

У сучасній науковій літературі дефініція «державне регулювання» розглядається досить широко і в загальному розумінні означає цілеспрямований вплив держави на об'єкти і процеси шляхом встановлення правил поведінки з метою досягнення стабільного економічного розвитку або змін у потрібному для суспільства напрямку.

М. Латинін констатує, що державне регулювання полягає у встановленні державою загальних правил поведінки (діяльності) учасників суспільних відносин і їх коригуванні залежно від умов, які змінюються [7].

І. Колупаєва визначає державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства як систему типових заходів законодавчого, виконавчого та контрольного характеру, що здійснюються державними органами та громадськими організаціями з метою стабілізації та пристосування існуючої соціально-економічної системи до змінних умов [8].

Так, Ю. Ковбасюк та В. Бакуменко вважають, що державне регулювання в умовах ринкової економіки – це вплив держави на економічну систему, спрямований на досягнення цілей її економічної політики в умовах ринкової економіки [9].

На думку В. Бодрова, державне (урядове) регулювання економіки – комплекс заходів, інструментів, методів і механізмів координації економічних відносин у суспільстві, суб'єктом якої є держава та її інститути з притаманним їм важелями цілеспрямованого впливу на перебіг господарських процесів [10].

Нам ближче думка М. Латиніна, оскільки за сучасних умов політику формують не тільки державні органи та їх інституції, але вплив на процеси цього формування має також і громадянське суспільство або бізнес-структури чи їх об'єднання. Тому із залученням до процесу формування державних політик суспільних інституцій ці політики перетворюються на публічні. При цьому держава встановлює загальні правила формування політик. Розглянемо ж тепер взаємозалежність державного і публічного при формуванні державних політик управління різними сферами.

В. Тертичка у своїй книзі «Державна політика: аналіз та здійснення в Україні» [11] проводить розгляд термінів «публічна» або «суспільна» політика та «державна політика», і, погоджуючись, що це протиставлення – наслідок не лише філологічних непорозумінь, все ж наполягає на вживанні словосполучення «державна політика». Основним аргументом у полеміці він використовує вирішальну роль держави у формуванні, затвердженні та впровадженні управлінських рішень (політик). Варто зазначити, що така позиція характерна для більшості представників науки про державне управління.

З іншого боку, Вейн Парсонс [12] розмірковує про відмінності між «публічним» і «приватним». Віддаючи належне «урядові» (тобто, системі державного управління) як головному акторові у виробленні та здійсненні політики, Парсонс усе ж остерігається вживати термін «State Policy» – у буквальному перекладі «державна» політика. Слід пам'ятати про відмінності між організацією управління суспільним життям в країнах розвиненої демократії, де державне управління значною мірою залежить від суспільної думки, та патерналістським характером діяльності державної влади в посттоталітарних країнах. Інший виняток – «суспільне право», яке у нас підміняють поняттям «державний закон» [13].

Також у умовах, коли рівень розвитку громадянського суспільства достатньо високий, державна влада, внаслідок впливу і постійного контролю з боку структур громадянського суспільства, перетворюється фактично на державне управління і потрапляє в суттєву залежність від суспільства [14]. В цьому випадку можна говорити про «публічну владу» як поєднання державного управління і громадського самоврядування. В такому контексті публічна політика є ширшим поняттям, ніж, як визначає Томас Дай, «те, що уряди вирішують робити або не робити» [15], тому що в цьому випадку її формування, а, тим більше, реалізація здійснюється не стільки державою, скільки всім публічним сектором (публічними акторами) – державними установами, органами місцевого самоврядування, бізнесом, неурядовими

організаціями тощо) для вирішення проблем і задоволення потреб суспільства та його окремих груп (публіки).

Ще однією перевагою використання терміну «публічна політика» є можливість задіяння в процесах формування та реалізації такої політики інструментів та методів, які притаманні тільки громадським інституціям – наприклад, саморегулювання бізнесу або добровільне об'єднання суб'єктів господарювання в більш крупні структури (спілки, асоціації, об'єднання) [16] для отримання додаткових суспільних благ або прибутку (кооперація).

Проте певні автори трактують регуляторну політику не тільки з економічних позицій, але й з позицій справедливості чи рівності [17] або встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативним явищам у суспільстві [18]. Крім того, існують уточнюючі визначення стосовно того, що до державної регуляторної політики слід відносити також регуляторну політику, яку проводять органи місцевого самоврядування [19].

У «вузькому» тлумаченні державна регуляторна політика буде збігатися з нормами, виписаними в Законі, а от у «широкому» її слід розуміти як напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання адміністративних, господарських та інших типів відносин, що виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та іншими суб'єктами, недопущення прийняття недоцільних та неефективних управлінських рішень.

Таким чином, до публічної регуляторної політики будуть відноситися не тільки рішення, якими регулюються господарські відносини, але й рішення, що напряду чи опосередковано впливають на соціально-економічні відносини. Таке тлумачення дозволяє публічній регуляторній політиці бути повноцінною складовою державної політики в цілому і забезпечувати стабільне зростання соціальних та економічних стандартів, зменшення соціальної напруженості у суспільстві, забезпечення справедливого розподілу суспільних благ тощо.

Проте, зважаючи на вище викладене, вважаємо, що вживання терміна «публічна політика» замість терміна «державна політика» є більш загальним та правильним по відношенню до формування та реалізації регуляторної політики. Взявши ці твердження за основу, можна сформулювати взаємозв'язок між державною та публічною регуляторною політикою (рис. 1):

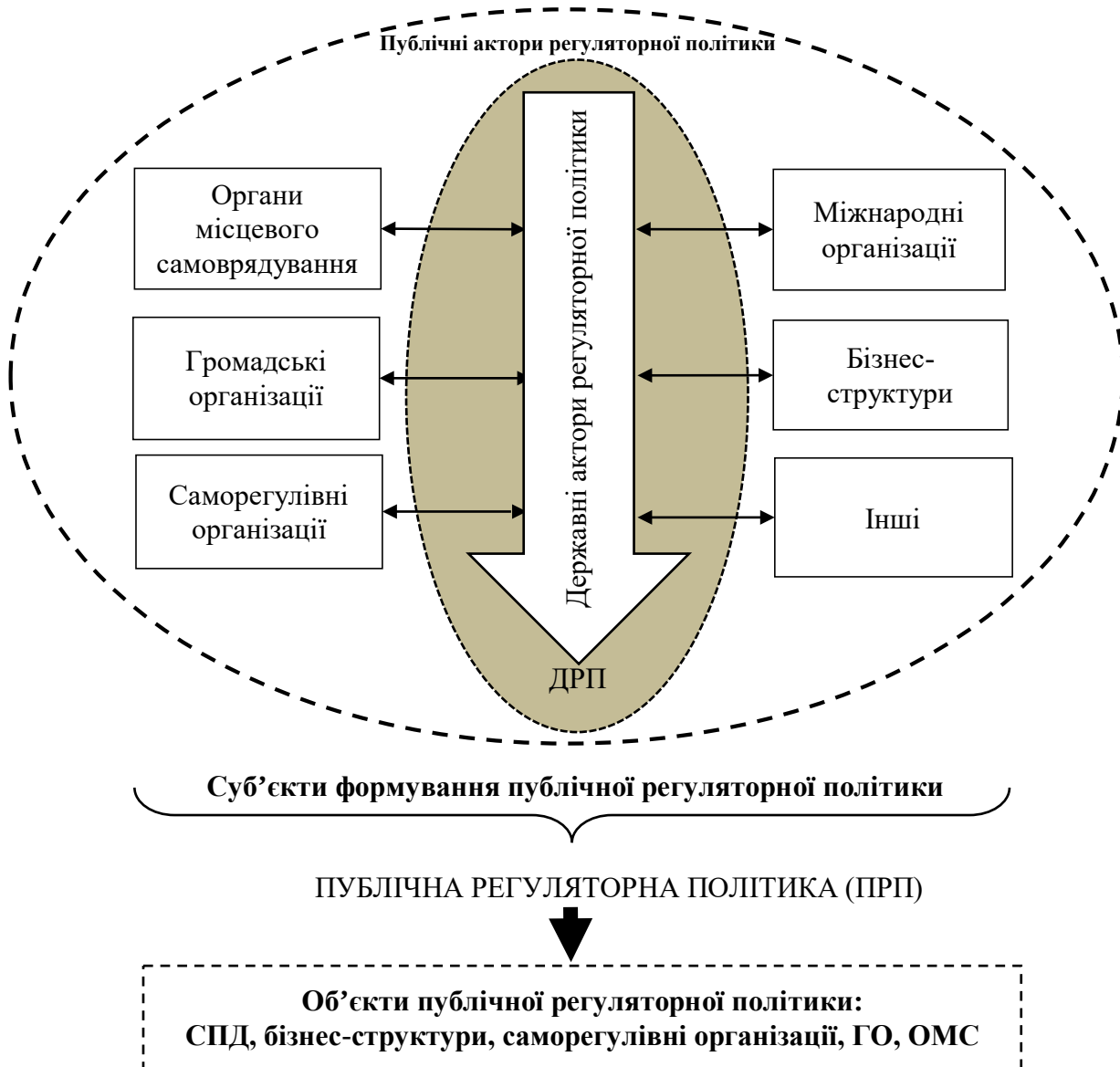

Рис.1. Взаємозв'язок публічних та державних акторів у процесі формування публічної регуляторної політики

Як бачимо з рисунку, державна регуляторна політика формується тільки державними акторами (регуляторними органами, суб'єктами формування державної регуляторної політики). При цьому, виходячи з того ж таки Закону, регуляторними органами є і органи місцевого самоврядування, і саморегулівні організації, які не є органами державної влади. При цьому вони можуть виступати як публічні органи влади, оскільки виконують певні владні функції, в тому числі й делеговані, від імені держави.

Якщо ж у цю схему додати публічних акторів (ними можуть виступати суб'єкти підприємницької діяльності, саморегулівні організації, громадські організації, органи місцевого самоврядування тощо) і надати їм право впливати на формування та реалізацію регуляторної політики, то вони вже будуть

виступати суб'єктами формування публічної регуляторної політики (ПРП), яка у цьому розумінні буде мати набагато ширше трактування та можливості використання. Наприклад, у цьому випадку, знімається конфлікт у трактуваннях, а публічні актори формування ПРП можуть виступати і суб'єктами, і об'єктами ПРП в залежності від того, які сфери регулюються та на яких рівнях відбувається це регулювання.

Долучення горизонтальних зв'язків у структурі ПРП (горизонтальна складова процесу її формування та реалізації) означає залучення не лише акторів з певної сфери регулювання або рівня управління, але й інституції з-поза прямої вертикалі управління. Як видно з наведеної схеми, по горизонталі відбувається взаємодія акторів (інституцій) вертикалі регулювання з акторами (інституціями) інших адміністративних систем (наприклад, з іншими міністерствами), з недержавними акторами – бізнес-структурами, саморегулювальними організаціями бізнесу, громадськими організаціями, міжнародними структурами тощо.

Також уведення публічності в державну регуляторну політику і її перетворення на публічну регуляторну політику має свої переваги. Розглянемо ці переваги у співвідношенні з принципами регуляторної політики, а саме:

1.Прозорість: обмеження участі акторів публічної сфери під час формування ПРП та розробки регуляторних рішень призводить до фільтрації (відбраковки) інформації, яка на думку регуляторних органів не потрібна у цьому процесі. Це може відбуватися з декількох причин, як об'єктивних (відсутніх ресурсів на збір повної інформації), так і суб'єктивних (необхідність підвищення іміджу регулятора через приховування негативних тенденцій, відсутність чіткого бачення кінцевої мети регуляторної політики та інструментів досягнення цієї мети, небажання витратити ресурси тощо). При цьому однозначно обмежується коло можливих альтернатив напрямків формування та реалізації регуляторної політики, внаслідок чого можливі втрати результативності, ефективності чи дієвості заходів політики.

2.Неперервність (циклічність): процеси формування та реалізації будь-якої публічної політики мають початок, але не мають кінця. Вони можуть бути циклічними або ланцюговими. При цьому циклічність, в більшості випадків, проявляється саме у вигляді повторюваності процедури розробки нормативно-правових актів, а ланцюговість – у неперервності власне державного управління та розвитку держави. Публічні політики управління різними сферами формують загальну політику держави, а їх реалізація призводить до зміни зовнішнього та внутрішнього середовища державного управління, що вимагає продовження регулювання та коригування досягнутих результатів.

Цей процес регулювання здійснюється в рамках певної системи реалізації публічної політики, розвивається й трансформується разом з нею. Наявність тільки вертикальної структури (державні актори формування політики), і, відповідно, відсутність горизонтальної складової (публічних

акторів), призводить до прямолінійності процесів формування регуляторної політики та неврахування їх потреб – враховуються тільки бачення та потреби державних акторів. Внаслідок цього зміна політичного керівництва держави часто призводить до деформації чи навіть зміни парадигми (мети, бачення, механізмів та інструментів) регулювання. Це, в свою чергу, порушує зв'язки між рівнями управління, їх суб'єктами та об'єктами, ресурси витрачаються неефективно. Іншим негативним наслідком невключення публічних акторів у цей процес постає необхідність формування та реалізації нової публічної політики, спрямованої не лише на розв'язання існуючої проблеми, а й на подолання наслідків попередньої політики.

3.Ефективність реалізації: залучення публічних акторів передбачає залучення їх власних ресурсів (експертних, фінансових тощо) до формування та реалізації публічної регуляторної політики. Ця перевага виражається у трьох аспектах:

- залучення експертного середовища дає можливість скоротити витрати на підготовку регуляторних рішень та підвищує якість та ефективність цих рішень.

- зникає необхідність у вилученні ресурсів на здійснення регулювання у партнерів по реалізації цієї політики, що призводить до підвищення іміджу влади;

- вироблення регуляторного рішення з врахуванням інтересів усіх зацікавлених осіб та знаходження спільного консенсусу зменшує витрати на подолання супротиву від рішень, що несуть втрати для бенефіціарів.

На наш погляд, більшість нормативно-правових актів, що ухвалюються як регуляторні, мають за кінцеву мету економічну складову. Так, навіть встановлення будівельних нормативів може призводити до витрат організацій, що займаються будівельними роботами або експлуатацією будівель, проте веде до розвитку цих сфер з точки зору безпеки людей (зменшення витрат на лікування або регресних виплат, попередження смертності) або ефективності енергоспоживання.

Оскільки державне регулювання економіки включає у себе регулювання господарських відносин широким колом регуляторних органів із задіянням інших акторів, то пропонуємо розширити поняття «державна регуляторна політика» і сформулювати поняття «публічна регуляторна політика» – як «напрямок формування державної економічної політики, спрямований на вдосконалення регулювання економічних та адміністративних відносин між суб'єктами та об'єктами публічної регуляторної політики через недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів і зменшення втручання суб'єктів публічної регуляторної політики у діяльність об'єктів публічної регуляторної політики, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України»

Пропонуємо також ввести нове поняття «суб'єкт публічної регуляторної політики» на заміन поняття «регуляторні органи», а саме: поняття «суб'єкти публічної регуляторної політики» – як «Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, інший державний орган, центральний орган виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцевий орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, а також посадова особа будь-якого із зазначених органів, якщо відповідно до законодавства ця особа має повноваження одноособово приймати регуляторні акти. До суб'єктів публічної регуляторної політики також належать територіальні органи центральних органів виконавчої влади, державні спеціалізовані установи та організації, саморегулювні організації, некомерційні самоврядні організації, які здійснюють керівництво та управління окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо ці суб'єкти відповідно до своїх повноважень приймають регуляторні акти. Ці суб'єкти формують та реалізують публічну регуляторну політику».

Також пропонуємо ввести поняття «об'єкт публічної регуляторної політики» – «суб'єкти господарської діяльності, органи державної влади, органи місцевого самоврядування та посадові особи цих органів, щодо яких проводиться економічне або адміністративне регулювання (реалізується відповідна публічна регуляторна політика)».

Висновки і пропозиції. Таким чином, проаналізувавши деякі аспекти формування регуляторної політики, співвідношення понять «державний» та «публічний» у цій сфері, ми прийшли до висновку, що термін «державна регуляторна політика» на сьогоднішній момент не відповідає потребам економіки та управління і потребує розширення. Відповідно до цього, потребують актуалізації й інші терміни, що використовуються при формуванні та реалізації регуляторної політики в Україні.

Література:

1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності. Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 9, ст. 79
2. Дурман М.О. Удосконалення понятійно-термінологічного апарату у сфері державної регуляторної політики в Україні // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 30 (69), № 5, 2019. С. 29-36. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.5/06>
3. Дурман М.О. Організаційно-правові механізми управлінської діяльності у формування державної регуляторної політики. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2019. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2019_2
4. Приходько В. П. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2013/3.pd

5. Бойко-Бойчук О. В. Механізми державного управління: узагальнена модель. URL: https://concept.at.ua/_ld/0/34_____.pdf
6. Радченко О. В. Категорія «механізм» у системі державного управління. Держава та регіони: наук.-вироб. журн. Серія: Державне управління. 2009. № 3. С. 64-69.
7. Латинін М.А. Державне управління стратегічним розвитком інвестиційного потенціалу регіонів України / М.А. Латинін, О.В. Думенко // Державне управління: удосконалення та розвиток № 8, 2010
8. Колупаєва І. В. Механізм регуляторної політики держави: сутність та детермінанти. [online]. [Cited 30. 06. 2019.] Available online: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5325>
9. Ковбасюк Ю. В. Державне управління / Ю. В. Ковбасюк, В. Д. Бакуменко // Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.
10. Бодров В. Г. Державне управління модернізаційними процесами в економіці України [Електронний ресурс] / В. Г. Бодров // Аналітика і влада. - 2012. - № 6. - С. 126-132. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/avlad_2012_6_21
11. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи». 2002. 750 с.
12. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії і практики аналізу політики. – К.: Видавництво Києво-Могилянської академії. 2006. 550 с. Дем'янчук О. П. «Державна політика» та «публічна політика»: варіант перехідного періоду. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9715/Demyanchuk_Derzhavna_polityka.pdf?sequence=1&isAllowed=y
13. Cleveland Harlan. Nobody in Charge: Essays on the Future of Leadership. Jossey-Bass: San Francisco. 2002. 236 p.
14. Дай, Томас Р. “Основи державної політики” : пер. з англ. Г.Є.Краснокутського. За наук. ред. З.В. Балабаєва. — Одеса: АО Бахва, 2005. — 468 с.
15. Пономарьов Л.С. Громадські об'єднання підприємців як суб'єкти регуляторної політики // Економіка та держава: Міжнар. наук.-практ. журн. – 2006. – № 6. – С. 59 – 62.
16. Юлдашев О. Х. Проблеми вдосконалення державної регуляторної політики в Україні: монографія. К.: МАУП, 2005. 336 с.
17. Оболенський О. Ю. Державне управління та державна служба: Словник-довідник. К.: КНЕУ. 2005. 480 с.
18. Погрібняк М. А. Механізм державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2008. 20 с.

References:

1. Zakon Ukrainy “Pro zasady derzhavnoi rehuliatornoï polityky u sferi hospodarskoi diïalnosti” : vid 11.09.2003 № 1160-IV [Law of Ukraine “On the principles of state regulatory policy in the field of economic activity” from 11.09.2003, № 1160-IV]. (2004). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine, 9. Art. 79 [in Ukrainian].
2. Durman, M.O. (2019). Udoshkonalennia poniatiino-terminolohichnoho aparatu u sferi derzhavnoi rehuliatornoï polityky v Ukraini [Improvement of conceptual and terminological apparatus in the sphere of state regulatory policy in Ukraine]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Derzhavne upravlinnia – Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Public Administration*, 30(69), 5, 29-36. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.5/06> [in Ukrainian].

3. Durman, M.O. (2019). Orhanizatsiino-pravovi mekhanizmy upravlinskoi diialnosti u formuvannia derzhavnoi rehuliatornoj polityky [Organizational and legal mechanisms of managerial activity in the formation of the state regulatory policy]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia – Theory and practice of public administration and local self-government*, 2. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2019_2 [in Ukrainian].
4. Prykhodko, V.P. (2013). Mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання ta upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu [The mechanism of state regulation and management of economic security]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investment: Practice and Experience*, 15, 6-9. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2013/3.pdf [in Ukrainian].
5. Boiko-Boichuk, O.V. (2008). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia: uzahalnena model [Mechanisms of public administration: a generalized model]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia – Public Administration Theory and Practice*, 1. Retrieved from https://concept.at.ua/_ld/0/34_____.pdf [in Ukrainian].
6. Radchenko, O.V. (2009). Katehoriia «mekhanizm» u systemi derzhavnoho upravlinnia [Category "mechanism" in the system of public administration]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia – Countries and regions. Series: Public Administration*, 3, 64-69 [in Ukrainian].
7. Latynin, M.A., Dumenko, O.V. (2010). Derzhavne upravlinnia stratehichnym rozvytkom investytsiinoho potentsialu rehioniv Ukrainy [State Administration of Strategic Development of Investment Potential of Regions of Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public Administration: Improvement and Development*, 8. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=172> [in Ukrainian].
8. Kolupaieva, I.V. (2016). Mekhanizm rehuliatornoj polityky derzhavy: sutnist ta determinanty [Mechanism of regulatory policy of the state: essence and determinants]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5325> [in Ukrainian].
9. Kovbasiuk, Yu.V., Bakumenko, V.D. (2011). Derzhavne upravlinnia [State Administration] *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia – Encyclopedia of Public Administration*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
10. Bodrov, V.H. (2012). Derzhavne upravlinnia modernizatsiinymy protsesamy v ekonomitsi Ukrainy [State Management of Modernization Processes in the Economy of Ukraine]. *Analitika i vlada – Analytics and Power*, 6, 126-132. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/avlad_2012_6_21 [in Ukrainian].
11. Tertychka, V. (2002). *Derzhavna polityka: analiz ta zdiisnennia v Ukraini [State Policy: Analysis and Implementation in Ukraine]*. Kyiv: Vydavnytstvo Solomii Pavlychko «Osnovy» [in Ukrainian].
12. Parsons, V. (2006). *Publichna polityka: vstup do teorii i praktyky analizu polityky [Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis]*. Kyiv: Vydavnytstvo Kyievo-Mohylianskoi akademii [in Ukrainian].
13. Demianchuk, O.P. (2012). «Derzhavna polityka» ta «publichna polityka»: variant perekhidnoho periodu [State Policy and Public Policy: Transition Option]. *Naukovi zapysky. Tom 181. Politychni nauky – Scientific notes. Volume 18. Political Science*, 169, 63-67. Retrieved from http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9715/Demyanchuk_Derzhavna_polityka.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
14. Cleveland, H. (2002). *Nobody in Charge: Essays on the Future of Leadership*. Jossey-Bass: San Francisco [in Ukrainian].
15. Dai, T. R. (2005). *Osnovy derzhavnoi polityky [Fundamentals of State Policy]*. Z.V. Balabaiev (Eds.). (H.Ye.Krasnokutskyi, Trans). Odesa: AO Bakhva [in Ukrainian].

16. Ponomarov, L.S. (2006). Hromadski obiednannia pidpriiemtsiv yak subiekty rehuliatornoj polityky [Public associations of entrepreneurs as subjects of regulatory policy]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State: International. Research Practice*, 6, 59-62 [in Ukrainian].
17. Yuldashev, O.Kh. (2005). *Problemy vdoskonalennia derzhavnoi rehuliatornoj polityky v Ukraini* [Problems of improvement of the state regulatory policy in Ukraine]. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
18. Obolenskyi, O.Yu. (2005). *Derzhavne upravlinnia ta derzhavna sluzhba: Slovnyk-dovidnyk* [Public administration and public service: Dictionary-directory]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
19. Pohribniak, M.A. (2008). Mekhanizm derzhavnoi rehuliatornoj polityky u sferi hospodarskoi diialnosti [The mechanism of state regulatory policy in the field of economic activity]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Klasych. pryvat. un-t. Zaporizhzhia [in Ukrainian].